

Näin munasimme kaiken (vrt. Tom Phillips);
***Miten Suomi pilasi maailman parhaimman
peruskoulun OIKEUDELLISESTI,
TALOUDELLISESTI, PEDAGOGISESTI
ja HYVINVOINNILLISESTI?***

> Kuinka tästä eteenpäin?

SEMINARIUM:
*Skolorna i skärgården,
barnets rättigheter
och byarnas livskraft*

Kari Lehtola
Opetustoimen ylitarkastaja emeritus

YHDENVERTAISESTI

Lapsiystävällinen Suomi ja
(maa)kunta - kestävän
tulevaisuuden avainehto

LAIN VAATIMUSTEN MUKAISESTI

'Very funny'
Mark Watson

'Entertaining'
Telegraph

'F*cking brilliant'
Sarah Knight

HUMANS

A Brief History of
How We F*cked
It All Up

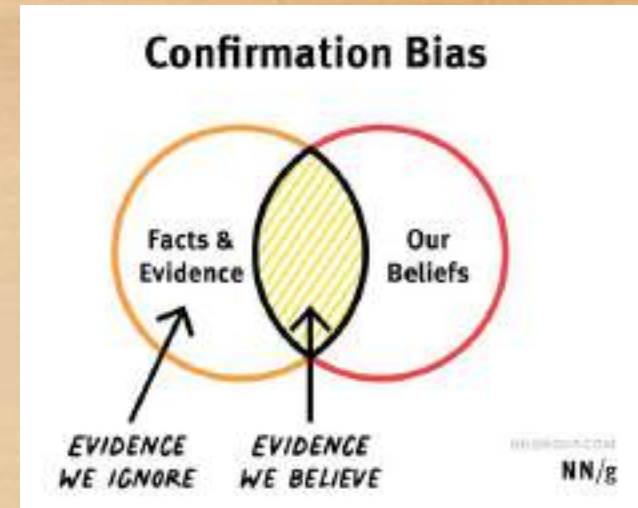
TOM PHILLIPS

Tom Phillips: *Ihmiset: Miten munasimme kaiken* (Tammi 2019)

Englanninkielinen alkuteos: *Humans. A Brief History of How We F*cked It All Up* (2018)

KONFORMISMI

VAHVISTUSHARHA

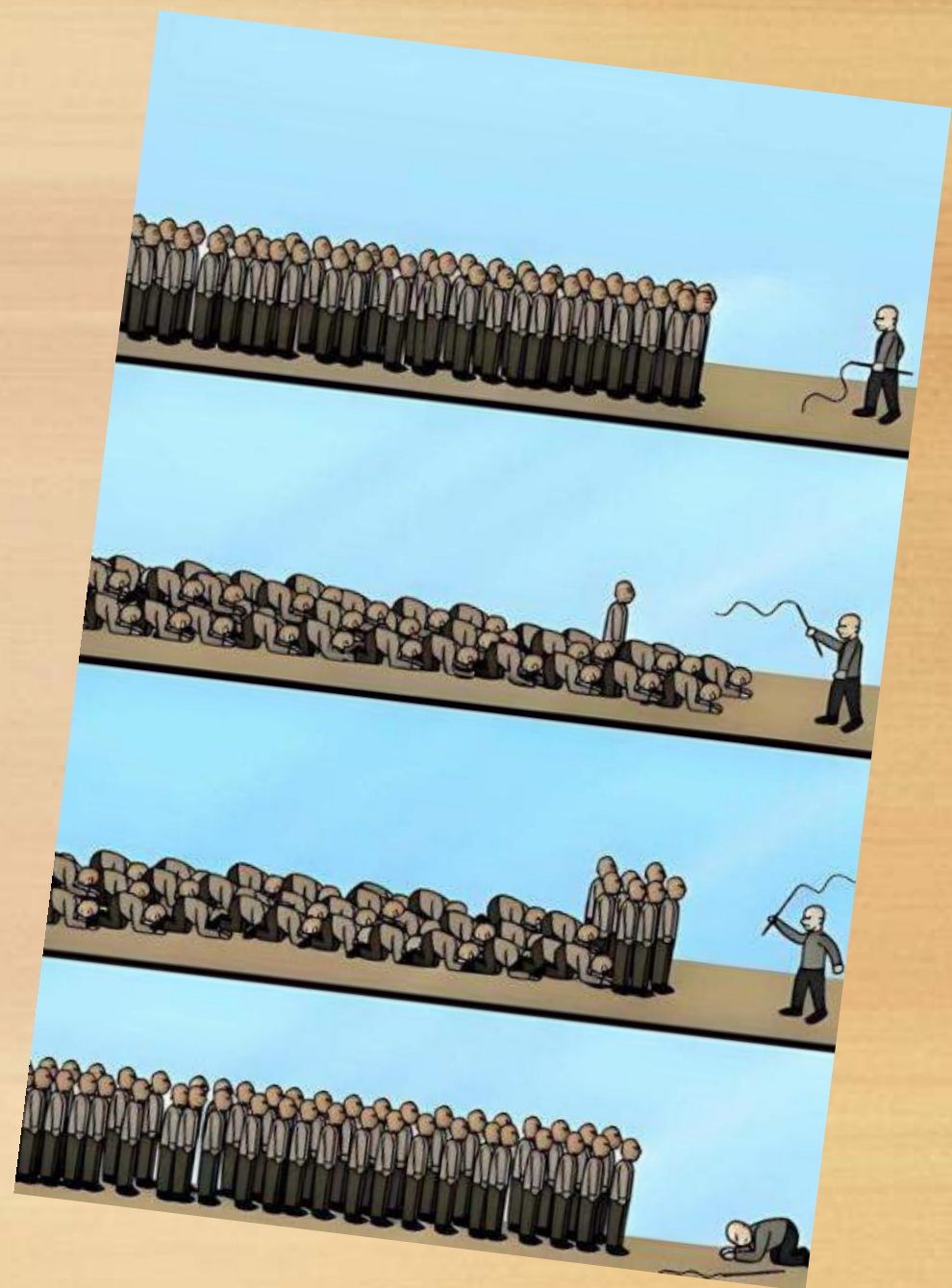
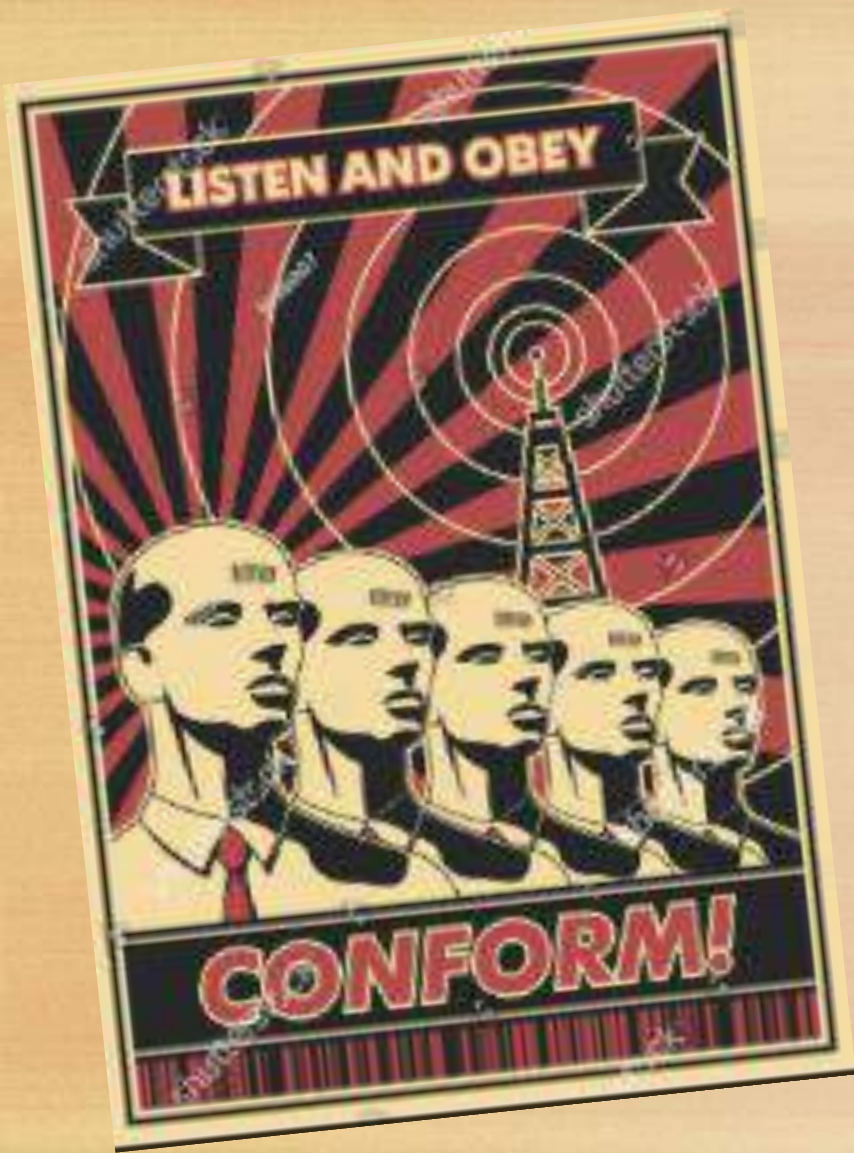

"Valintaa tukeva vinouma"

Choice-supportive Bias

Have you ever made a decision, and then later found yourself defending that decision even if it wasn't the best one?

KETÄ VARTEN ME

- kansanedustajat + muut päättäjät, kasvatus- ja opetushenkilöstö -

OLEMME OLEMASSA / TEEMME TYÖTÄMME?

LOS - YK:n lapsen oikeuksien sopimus

ollut voimassa 33 vuotta

I Suojelu

/ Protection

II Palvelut ja toimeentulo

”Riittävä osuus yhteisistä voimavaroista”

/ Provision

III Osallistuminen

/ Participation

**TIESITKÖ
LAPSET
ON OMA
OIKEUDET?**

- SYRJINTÄKIELTO (art. 2)
- **LAPSEN EDUN**
- HUOMIOONOTTAMINEN (art. 3)
- ERITYISEN HUOLENPIDON VAATIMUS, TERVE KEHITYS (art. 6)
- LASTA ON KUULTAVA (art. 12)

**IHMISOIKEUDET
KUULUVAT JOKAISELLE
IÄSTÄ RIIPPUMATTA.**

**YK:N LAPSEN
OIKEUKSIEN
YLEISSOPIMUS ON
TENTY TURVAAMAAN
LAPSEN ERITYISIÄ
TARPEITA JA ETUA.**

LAPSEN OIKEUKSIEN YLEISSOPIMUS
hyväksyttiin Yhdistyneiden
Kansakuntien yleiskokouksessa
vuonna 1989. Kaikki maailman
maat kahta lukuun ottamatta ovat
sopimuksen osapuolia. Suomi liittyi
sopimukseen 1991. Sopimus velvoittaa
Suomessa valtiota, kuntia, lasten
vanhempia ja muita aikuisia.

**KAIKKI
LAPSET OVAT
TASA-ARVOISIA**

- ✓ **19 § Lapsen hyvinvoinnin turvaaminen.** Julkisen vallan on tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia **turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.** + **6 § Yhdenvertaisuus** – ehdoton syrjinnän kieltö
- ✓ **22 § Perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisvelvoite** ja **106 § perustuslain etusijasäännös**

Lapsen oikeuksien sopimus (1989 > Suomi ratifioinut 1991)

2 art. Ehdoton diskriminointikieltö > ryhdyttävä kaikkiin tarpeellisiin toimiin (myös *positiivisen diskriminaation* keinoin)

3 art. Lasta koskevissa päätöksissä on aina ensisijaisesti harkittava lapsen etu. >> **LAVAn tekemisen välttämättömyys > SI-SO-TE**

6 art. Jokaisella lapsella on oikeus elämään. Valtion on taattava mahdollisimman hyvät edellytykset lapsen henkiinjäämiselle ja kehitykselle.

12 art. Lapsella on oikeus ilmaista omat mielipiteensä kaikissa itseään koskevissa asioissa ja ne on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.

SUMMA *Lapsen oikeudet ovat aikuisten velvollisuuksia. Viranomaisten on kaikissa lasta koskevissa toimenpiteissään ja päätöksissään arvioitava niiden vaikutukset lapseen, otettava huomioon lapsen etu ja oikeus sekä selvitettävä lapsen mielipide.*

12 artikla: ”Lapsella **oikeus** ilmaista **mielipiteensä** itseään / lasta koskevissa asioissa, ja ne on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.”

> *Kuntapäätöksenteossa tätä perusoikeutta loukataan jatkuvasti; hallinto-oikeudet sallivat tämän tapahtua... Esim. kouluverkkoapäätöksenteossa lapset on suljettu pois > oikeus on määritelty heidät ei-asianosaisiksi - tulkittu lapsiepäystävällisesti hallintolakia (11 §, 34 §) - oman koulunsa olemassaoloa koskevasta päätöksenteosta > koulumatka 20 min. vai 2,5 h ?!*

➡ *Vanhaa toimintakulttuuria ja voimassa olevan lainsäädännön vastaista oikeuskäytäntöä, ei ole Suomessa saatu tässä kohden muutettua. Lapsiepäystävällinen oikeudenkäyttö*

28 artikla: Lasten **yhtäläiset oikeudet saada opetusta.**

31 artikla: ”Lapsella on oikeus lepoon, leikkiin ja vapaa-aikaan sekä taide- ja kulttuurielämään.”

Viranomaiset ovat velvollisia kaikissa lasta koskevissa toimenpiteissään ja päätöksissään arvioimaan päätösten vaikutukset lapsiin

> **Mikä on lapsen etu ja oikeus?** > se on selvitettävä **moniammatillisesti,**

on tehtävä (SISOTE)

LAPSIVAIKUTUSARVIO

‘Child-rights impact assessment’

(ennakkoarviointi, prosessiarviointi, seuranta-arviointi)

virt. **YVA** (v. 2005)

Lastensuojelulaki (2007) ja Nuorisolaki (2016) > lasten elinolosuhteita ei saa heikentää

✓ Suomen perustuslaki (1999)

- 6 § Yhdenvertaisuus ja 16 § Sivistykselliset perusoikeudet

Perustuslain mukaan kansalaisten yhdenvertaisuus on turvattava Suomessa ... kaikkialla ja jokaiselle yksilölle – ilman syrjintää.

”Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.”

Säännöksellä korostetaan lasten yhdenvertaisuutta sekä suhteessa aikuisiin että toisiin lapsiin.

- 19 § Lapsen hyvinvoinnin turvaaminen

Julkisen vallan on tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia **turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.**

- 22 § Julkisen vallan – **SINUN** (kansanedustaja, ope, jne. = viranhaltija, oikeusviranomainen tai kuka tahansa, joka käyttää julkista valtaa, toimii virkavastuun alla) – **on turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen.**

- 106 § Perustuslain etusijasäännös (mm. kaikilla tuomioistuimilla velvollisuus huomioida perusoikeudet toiminnassaan, päätöstensä ja ratkaisujensa perusteissa; vrt. perusoikeusuudistus v. 1995 sekä uusittu perustuslaki v. 1999)

✓ Kuntalaki (2015)

1 §: Kunnan tulee **edistää asukkaidensa hyvinvointia** ja kestävästä kehitystä alueellaan.

7 §: Kunta hoitaa **itsehallinnon** nojalla itselleen ottamansa ja sille laissa säädetyt tehtävät.

> huolehdittava **palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta** (8 §)

> voi tuottaa **itse, yhteistyössä muiden** kuntien kanssa tai hankkia palvelut **muualta** (9 §)

AINA LAPSILÄHTÖISESTI – ei organisaatio tai esim. koulurakennus edellä, vaan LAPSI EDELLÄ

Elinkelpoisen koulun lakkautus on kuntalain **37 § ELINVOIMAVELVOITTEEN** (-kuntastrategian-) vastainen.

> olisi tehtävä **elinvoimavaikutusten analyysi** maaseutualueella

✓ Perusopetuslaki (1998)

2 §: Opetuksen tulee edistää **sivistystä** ja **tasa-arvoisuutta** yhteiskunnassa sekä oppilaiden **edellytyksiä osallistua** koulutukseen. - -

On turvattava riittävä **yhdenvertaisuus** koulutuksessa **koko maan alueella**. (vrt. perustuslaki: ehdoton syrjintäkielto esim. riippumatta oppilaan asuinpaikasta; vrt. termi ”LÄHIKOULU”)

3 §: Opetus järjestettävä **ikäkauden ja edellytysten mukaisesti** siten, että se edistää oppilaiden **tervettä kasvua ja kehitystä**. Tulee olla **yhteistyössä kotien** kanssa.

3 a § (11.3.2022/163, **UUSI**) **Lapsen edun ensisijaisuus.**

Perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.

24 §: Oppilaan työmäärä saa olla enintään sellainen, että hänelle koulunkäyntiin, **koulumatkoihin** ja kotitehtäviin käytettävä aika huomioon **ottaen jää riittävästi aikaa lepoon, virkistykseen ja harrastuksiin.**

Mitä perusopetuslaki määrää koulumatkoista?

~~6 §: Opetus tulee kunnassa järjestää siten, että oppilaiden matkat ovat - - mahdollisimman lyhyitä ja turvallisia.~~

32 §: Maksuton koulukuljetus, jos koulumatka > 5 km tai jos matka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioiden muodostuu liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi.

Koulumatka saa odotuksineen kestää enintään

a) 2,5 h ja b) 3 h, jos oppilas

On lainvastaista siirtyä suoraan 32 §:ään ja jättää 6 § ja muu lainsäädäntö huomiotta !

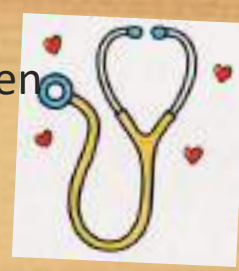
Maksim normista on tullut tavoitenormi

Jos oppilas hakeutuu muuhun kuin lähikouluunsa, ei kunta ole velvollinen järjestämään kuljetusta.

29 §: OPETUKSEEN OSALLISTUVALLA ON OIKEUS TURVALLISEEN OPISKELUYMPÄRISTÖÖN.

- > Opiskeluympäristön tulee olla turvallinen / terveellinen niin fyysisesti, psyykkisesti kuin sosiaalisestikin.
- > 29 § asettaa opetuksen järjestäjälle **kokonaisvastuun oppilaiden kaikkinaisesta turvallisuudesta** (koskee myös koulukuljetuksia; tietyin edellytyksin myös koulumatkoja).
- > **perusopetuksessa siis myös koulukuljetukset ovat osa koulun toimintaa** > kuljetukset on järjestettävä hyväksytyjen kasvatustavoitteiden mukaisesti ja niin että ne edistävät lapsen tervettä kasvua

- **SI-SO-TE monialaiseen yhteistyöhön** täydennyksenä lainsäädäntökohta koskien 1.1.2023 perustettuja uusia hyvinvointialueita, joille siirtyi alueensa kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon (ja pelastustoimen) järjestämisvastuu.
  - Kunnan tulee saada sote-konsultaatiota lapsia koskevan päätöksenteon lapsivaikutusarvioon (LAVA) omalta hyvinvointialueeltanne, josta tulisi nimetä sekä sosiaali- että terveysalan asiantuntija arvioimaan päätösvaihtoehtojenne mahdollisia sosiaali- ja terveysvaikutuksia lapseen (niiden lasten osalta, joihin päätöksillä on tai saattaa olla vaikutusta). Mikäli lapsivaikutuksia ei ole, tulee sekin em. asiantuntijoiden todeta (omilla nimillään; vrt. Suomen perustuslain mukaan virkamies vastaa virkatoimiensa lainmukaisuudesta).
- **Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 6.2 § sekä 6.4 § ja 7.4 § mukaan**
  - ”kunnan on otettava päätöksenteossaan **huomioon päätöksensä** arvioidut **vaikutukset** ihmisten **hyvinvointiin ja terveyteen** väestöryhmittäin. Kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Kunnan on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho.”
  - Lain 6.4 §:n mukaan ”Kunnan on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä **yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa** ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan.”
  - Lain 7.4 §:ssä asetetaan vastaava **velvoite hyvinvointialueelle toimia yhteistyössä kunnan kanssa**. Em. lainkohdat kannustavat yhteistyöhön myös palveluverkon muutosten (sekä vastaavien päätösten) ja lapsivaikutusten (LAVA) arviointien yhteydessä.
- YK:n **Lapsen oikeuksien sopimuksen** mukaan (1989, jonka Suomi ratifioinut 1991) Suomi (koskee valtiota ja jokaista Suomen kuntaa) on sitoutunut takaamaan **lapsen erityissuojelun**.

Toisin sanoen

Jos opetuksen järjestäjän (so. kunnan) kouluverkkopäätöksenteossa ja siihen liittyvässä valmistelussa **on jätetty**

- **selvittämättä ja huomiotta po. koulun/koulujen lasten mielipide sekä**
- **selvittämättä ja arvioimattamonalaisesti (väh. SISOTE), mikä on po. lasten etu ja oikeus**

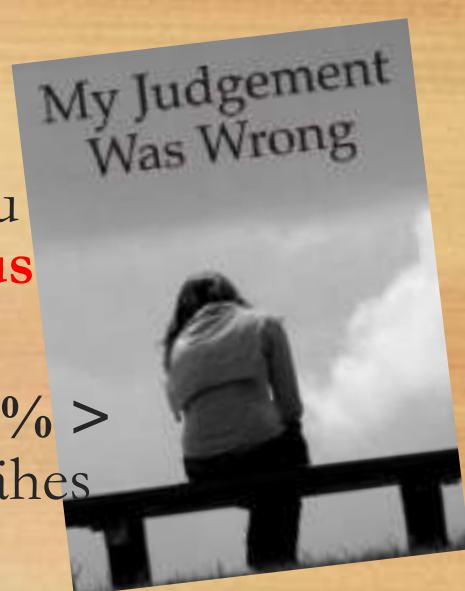
on päätösprosessi ollut voimassa olevan Lapsen oikeuden sopimuksen, perustuslain ja hallintolain vastainen (ml. myös perusopetuslaki, lastensuojelulaki ja nuorisolaki).

Perustuslainmukaisuuden arviointi (kattaa myös KV ihmis- ja perusoikeussop.)

➔ tähän mennessä siis lähes kaikki Suomessa tehdyt kouluverkkopäätöksenteot ovat olleet lainvastaisia.

CONCLUSION

- Suomessa on viimeisen **30 vuoden aikana** kohdistettu **historiallinen ja systeeminen perusoikeusloukkaus maaseutualueiden lapsia kohtaan.**
- Maaseutualueiden kouluista on lakkautettu **NOIN 96 %** > se minkä viisi sukupolvea rakensi, on yksi sukupolvi lähes kokonaan purkanut
- Monien maaseutulasten joka päiväinen **koulumatka-aika omaan ”lähikouluun”** on kasvanut lähelle **2,5 tuntia.**
- **Kouluverkkopäätöksenteossa** opetuksen järjestäjät ovat ohittaneet lähes kaikki lasta suojelevat oikeusnormit – oikeusjärjestelmämme on sallinut tämän tapahtua.

Perus- ja ihmisoikeuksien lähtökohtana on ihmisten ja alueiden yhdenvertaisuuden edistäminen sekä heikommassa asemassa olevien oikeuksien turvaaminen. Kaikessa päätöksenteossa on aina ensin turvattava lapsen edut ja oikeudet.

LOS-valtioiden tulee taata jokaisen lapsen oikeudet **ilman minkäänlaista erottelua tai syrjintää** lapsen tai lasten väliseen seikkaan liittyen > valtioilta edellytetään aktiivisia toimenpiteitä syrjinnän tunnistamiseen ja puuttumiseen.

"Oikeuslaitos kruununjuristina koululakkautuksissa"

Kuntalehti

24.3.2025 klo 9:00

Norjan perusopetuslaki (Opplæringslova § 7-1) velvoittaa kunnat järjestämään opetuksen "lähellä kotia". Norjassa lasten etua ja "lähellä kotia" -periaatetta sovelletaan tiukasti. Esimerkiksi vuonna 2016 Norjan korkein oikeus (Høyesterett) totesi, että kunta ei ollut riittävästi arvioinut lasten hyvinvointia (esim. matkojen vaikutus terveyteen). Päätös kumottiin, ja kunta veloitettiin tekemään uusi arviointi.

Ruotsin koululaki (Skollagen 10 kap. § 32) takaa oikeuden lähikouluun. Lapsen oikeudet (Barnkonventionen) on sisällytetty lakiin vuodesta 2020, mikä on vahvistanut niiden roolia. Esimerkiksi vuonna 2021 Skellefteån kunta lakkautti maaseudun koulun. Vanhemmat valittivat hallinto-oikeuteen (Förvaltningsrätten), joka katsoi, että kunta ei ollut riittävästi selvittänyt koulumatkojen vaikutuksia lasten terveyteen ja yhdenvertaisuuteen. Päätös palautettiin uudelleen valmisteltavaksi.

Isossa Britanniassa Education Act 2016 edellyttää, että lakkautuksista tehdään kattava vaikutusten arviointi, erityisesti maaseudulla. Laki suojaa maaseudun kouluja "presumption against closure" -periaatteella. Esimerkiksi vuonna 2019 Highland Council yritti sulkea maaseudun koulun. Scottish Land Court kumosi päätöksen, koska vaikutukset lasten hyvinvointiin ja yhteisöön oli aliarvioitu. Kunta veloitettiin pitämään koulu auki.

Lapsen edun ensisijaisuuden periaate jää meillä toteutumatta, koska sen tueksi ei saada riittävästi voimaa. Suomessa kuntien itsehallintoa pidetään tärkeämpänä kuin lasten etua. Oikeusvaltioperiaate ei voi toteutua, jos oikeuslaitos asettuu kruununjuristin asemaan.

Kari Lehtola

Opetustoimen ylitarkastaja emeritus

Lahti

1990-luvun alusta lähtien perusasteen alakouluja on lakkautettu n. 100 koulun vuosivauhdilla

1990-luvun alussa meillä oli 4 847 peruskoulua... v. 2024 niistä oli jäljellä 1 974

> peruskouluista on siis lakkautettu 59 %

1990 oppilaita oli 587 000 ja vuonna 2024 heitä oli 533 400

> peruskoululaisten määrä on siis laskenut 9 %

Kunnat ovat lakkauttaneet kouluja lähes pelkästään maaseutualueilla – eivät juuri laisinkaan kuntakeskuksissa.

➤ Maaseutualueiden kouluista on lakkautettu n. 96 %; lakkautusraja ennen 12 - 20 opp > nyt 100 opp. (ka)

➤ Koulukuljetus-ajat (/ -reitit) on optimoitu ”säästöjen vuoksi” maksiminormien mukaan 2,5 h:een päivässä (< 13-v)

Onko ollut **KOHTUULLISTA, OIKEASUHTAISTA, YHDENVERTAISTA** ja maaseutulasten **ETUJEN** ja

OIKEUKSIEN mukaista?

Meillä on nyt saman verran kouluja kuin 1800-luvun lopulla

> käytännöllisesti katsoen lähes kaikki maaseutualueen koulut on onnistuttu lakkauttamaan.

> vrt. 1898 säädetty piirijakoasetus, sen lähtökohta ja tavoite: kaikille lapsille aito LÄHIKOULU

Koululakkautuksista on tullut **TABU**. Koululakkautustutkimusten teko on kulissien takana estetty

(takana vahvat yht.kunnalliset tahot; esim. eivät olisi palvelleet VM:n, OKM:n ja esim. Kuntaliiton intressejä)

MUTU palvelee paremmin kuin tieto. Mitkään väittämät

säästöihin, opetuksen laadun paranemiseen, oppilaiden oikeuteen

ja hyvinvointiin eivät ole toteutuneet – **HEIKENTYNEET OLEELLISESTI**

Mielestäni kysymyksessä on ollut

MAASEUTULASTEN YHDENVERTAISTEN ETUJEN JA

PERUSOIKEUKSIEN JÄRJESTELMÄLLINEN

LOUKKAAMINEN, IHMIS- ja PERUSOIKEUSRIKOS.

Tullut MAAN TAPA. LAPSIEPÄYSTÄVÄLLISILLÄ OIKEUSKÄYTÄNTEILLÄ

ON NÄILTÄ ”MAAN HILJAISILTA” VIETY KOKONAAN OIKEUSSUOJA

(kun kysymyksessä on ollut pienen maaseutulapsen oikeudesta aitoon lähikouluun).

**TILANNEKUVA
PÄHKINÄNKUORESSA**

**Suuruuden
ekonomia ja
keskittämisen
ideologia**

Päivittäinen koulumatka-aika alakouluikäisillä kuljetusoppilailla

Aluehallintovirastoalue	1–2,5 tuntia	alle 1 tunti
Etelä-Suomen avi	61%	36%
Itä-Suomen avi	58%	42%
Pohjois-Suomen avi	56%	44%
Länsi- ja Sisä-Suomen avi	48%	52%
Lounais-Suomen avi	45%	55%
Lappi	35%	62%

Lähde: Aluehallintovirastot, grafiikka: Leena Luotio / Yle

Näissä maakunnissa alakoululaisten kuljetusaika on pisin

Maakunta	1–2,5 tuntia	alle 1 tunti
Uusimaa	64%	36%
Etelä-Karjala	64%	36%
Pohjois-Karjala	62%	38%
Pohjois-Savo	60%	40%
Etelä-Savo	58%	42%

Lähde: Aluehallintovirastot, grafiikka: Leena Luotio / Yle

NEWS

[Home](#) | [Israel-Gaza war](#) | [War in Ukraine](#) | [Climate](#) | [Video](#) | [World](#) | [UK](#) | [Business](#)

Bad local transport linked to failing schools

4 March 2020 · [Comments](#)

Even without much deprivation more isolated pupils are substantially more likely to under-perform and less likely to be judged outstanding.

• Across schools, **31%** of those with **fast** transport links are graded as **outstanding**.

• Among schools in places with **slow travel times**, **17%** are **outstanding**.

> HUOM! Jo puolituntia on merkittävä aikaraja koulumatka-ajalle > sen jälkeen oppimistulokset heikkenevät asteittain > jopa 14 % jo vähän yli puolen tunnin koulumatka-ajan johdosta.

Where poor public transport is combined with high levels of deprivation, there is a "double whammy", say researchers.

(Anna Vignoles, a professor in education at Cambridge University)

OPETTAJAN – KOULUN – OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄN

PERUSTEHTÄVÄ

OPPILAAN TERVEEN KASVUN

JA

HYVÄN OPPIMISEN EDISTÄMINEN

= Opettajan
PROFESSIO

so. koulun tai hallinnon edustajat toimivat virkavelvollisuuksiensa vastaisesti, jos toimenpiteet eivät edistä yllä mainittua perustehtävää

Kohtaamista tukevaa koulu- ja oppilaitoskulttuuria
- yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemus todeksi

KUNNAT + HVA >
vahvaan yhteistyöhön perustuva

SI-SO-TE

ENNALTAEHKÄISEVÄ HYVINVOINTITYÖ KEHIIN !

KUVA: Lappeenrannan kaupungin graafinen OPS-presentaatio

OPS 2/3

Mitä nuoremasta oppilaasta on kysymys, sitä tärkeämpi seikka on, että koulu sijaitsee lähellä lapsen luontaista elinpiiriä (vrt. PoL 6 §). Laadukas peruskoulu voi olla yhtä lailla suuri tai pieni, se voi sijaita niin maaseudulla kuin kaupunkikeskuksessakin.

Merkityksellisintä on, että koulu on lähialueen lapsille (etenkin vuosiluokat 0–6) rakennettu, pedagogista hyvinvointia tukeva koulu, jossa on huomioitu po. alueen erityispiirteet ja tarpeet.

- Suomessa tarvitaan niin yhdysluokka- (/multiage-/moni-ikäis-) kuin vuosiluokkapedagogiikkaakin. Tutkimusten mukaan yhdysluokkapedagogiikka on vähintään yhtä laadukasta kuin vuosiluokka-pedagogiikkakin. Yhdysluokkapedagogiikalla saavutetaan paremmat tulokset **sosiaalisten taitojen ja yhteisöllisyyden** edistämässä (vrt. uuden OPS:n tavoitteet).
- On enemmän tarkoitushakuisesti kuin tutkimukseen perustuen väitetty (ja monissa kunnassa myös jo linjattu), että alakoulussa voi olla minimissään 3 perusopetusryhmää, so. VL:t 0–2, 3–4, 5–6. Aivan hyvin voi olla myös 2 PORria (esim. 0–2 ja 3–6), jos se muuten oppilaslukumäärän ja -profiilin mukaan on tarkoituksenmukaista.

OPS 3/3 *Mitä perusopetusta koskeva lainsäädäntö ja normit (esim. OPS-perusteet) sanovat etäopetuksesta*

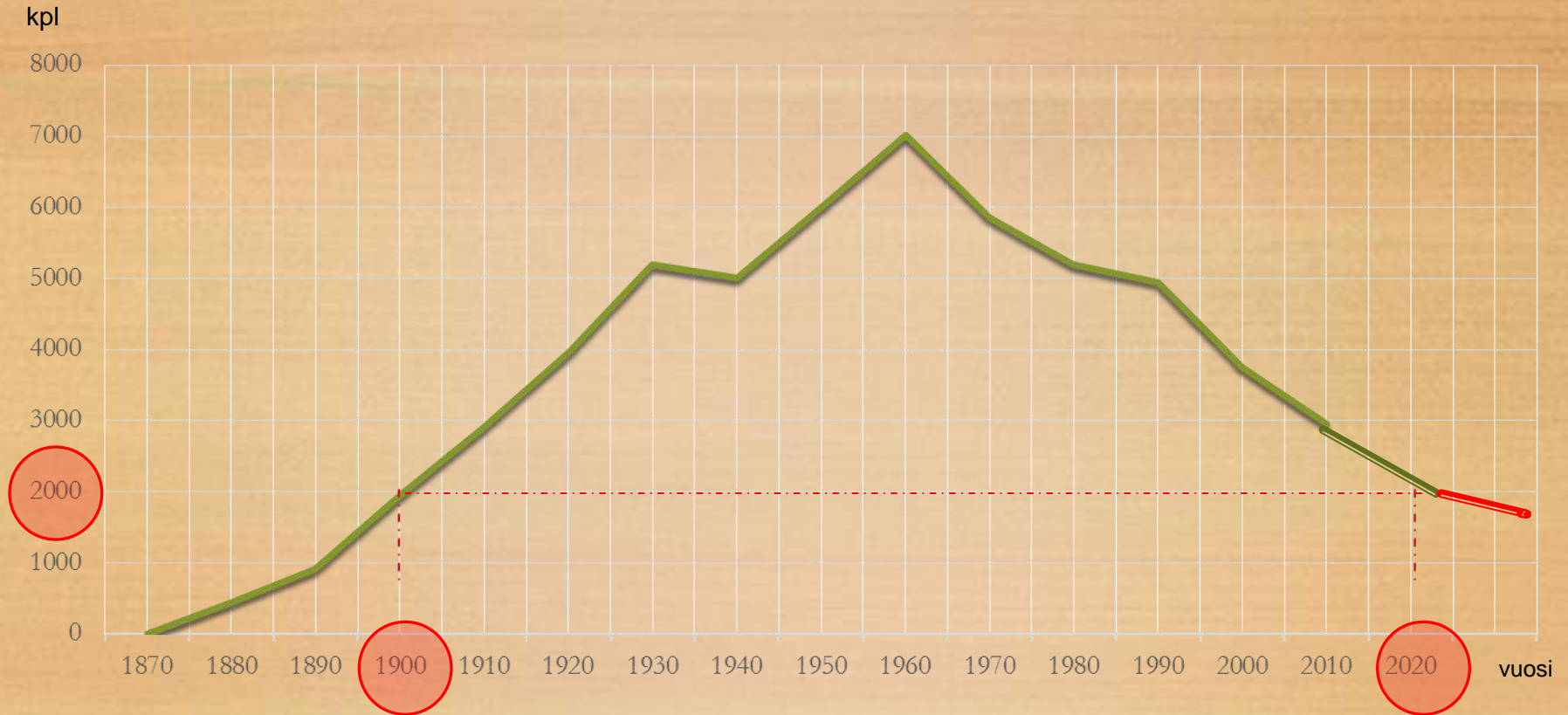
Lyhyesti:

- Oppivelvollisuusikäisten perusopetusta ei ole mahdollista toteuttaa kokonaan / täysin etäopetuksena. Mutta etäopetuksen käyttö opetuksen tukena on muuten on täysin mahdollista ja suotavaa (huom. kirjattava paikalliseen OPS:aan).
  - > etäopetuksen aikana oppilaan luona oltava aina valvova, osaava aikuinen, jonka ei kuitenkaan tarvitse olla opettaja.
- PoL 46 § ”Muiden kuin oppivelvollisten opetus” (100 % etänä ok)
- PoL 29 § ”Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön”
- PoL 30 § ”Oikeus saada työpäivinä OPS:n mukaista opetusta. Opetusryhmät tulee muodostaa niin, että OPS:n tavoitteet voidaan saavuttaa”

A globe of the Earth is centered on the image, showing continents and oceans. A large, bold, red stamp is superimposed diagonally across the globe. The stamp contains the text 'PÄÄTTÄJÄT ELÄNEET KOULULAKKAUTUSKUPLASSA!' in all caps. The background of the slide is a light brown, textured surface.

PÄÄTTÄJÄT ELÄNEET KOULULAKKAUTUSKUPLASSA!

Perusasteen koulujen (= kansa- ja peruskoulujen) määrän kehityskaari Suomessa

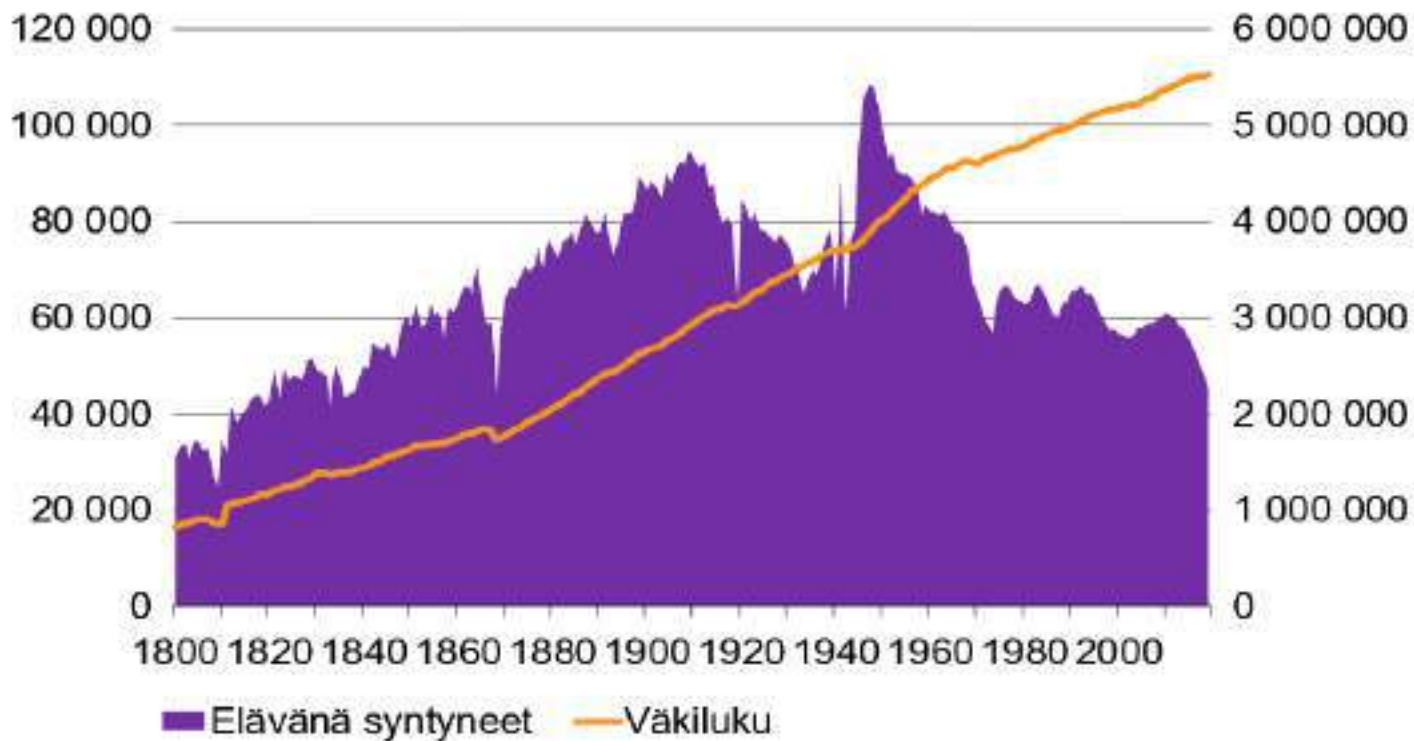

30 vuoden aikana olemme taantuneet 1800-luvun lopun tilanteeseen

= ennuste nykykehityksellä

KUVIO 1. ELÄVÄNÄ SYNTYNEET JA VÄKILUKU VUOSINA 1800–2019

Lähde: Tilastokeskus 2021, Syntyneet ja väestörakenne

- Kouluja on lakkautettu 4 – 5 kertaa enemmän kuin lapsimäärän väheneminen olisi edellyttänyt > ***Keskittämisen ja suuruuden ideologia*** jyrännyt myös lain alleen
- ***Itseään toteuttavat ennusteet.*** Julkinen valta on kiihdyttänyt itse omilla toimillaan lapsimäärän vähenemistä Suomessa (vrt. esim. Ruotsi ja Norja)
- Vuonna 2018 lapsia syntyi ensimmäistä kertaa 150 vuoteen alle 50 000.

Usein kunnissa
kuultua:

*”Meillä
säästetään
seinissä...*

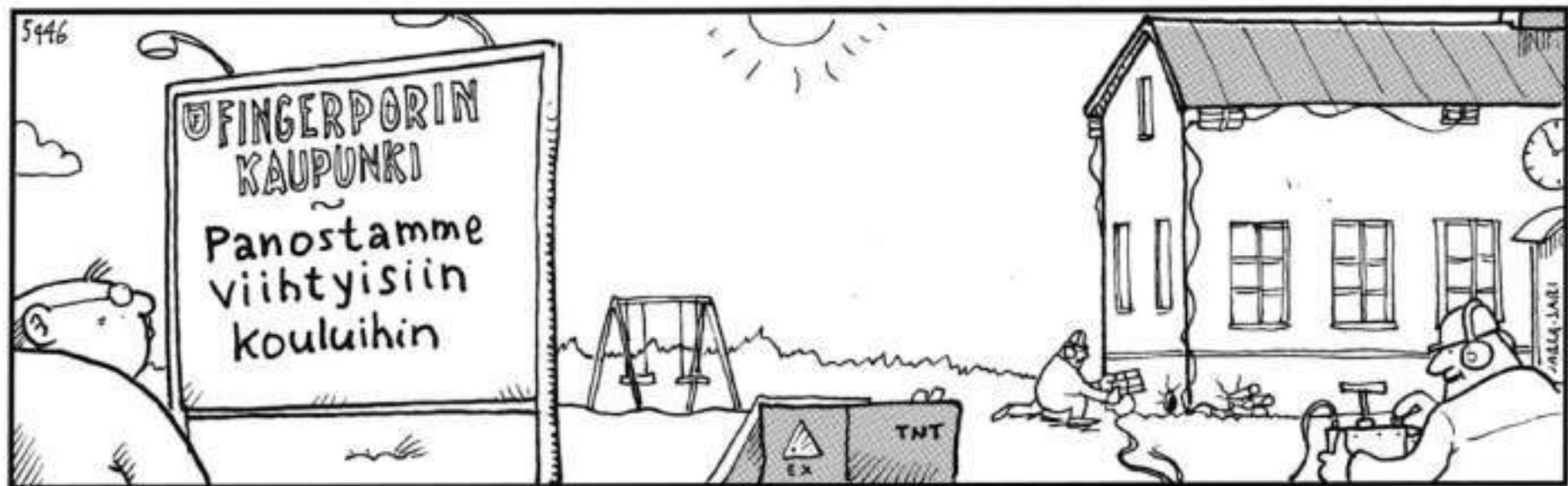
*... ja
panostetaan
perusopetuksen
laatuun”*

**Sen sijaan
taajaman ja
maaseudun
lapsia meillä
ei säästetä**

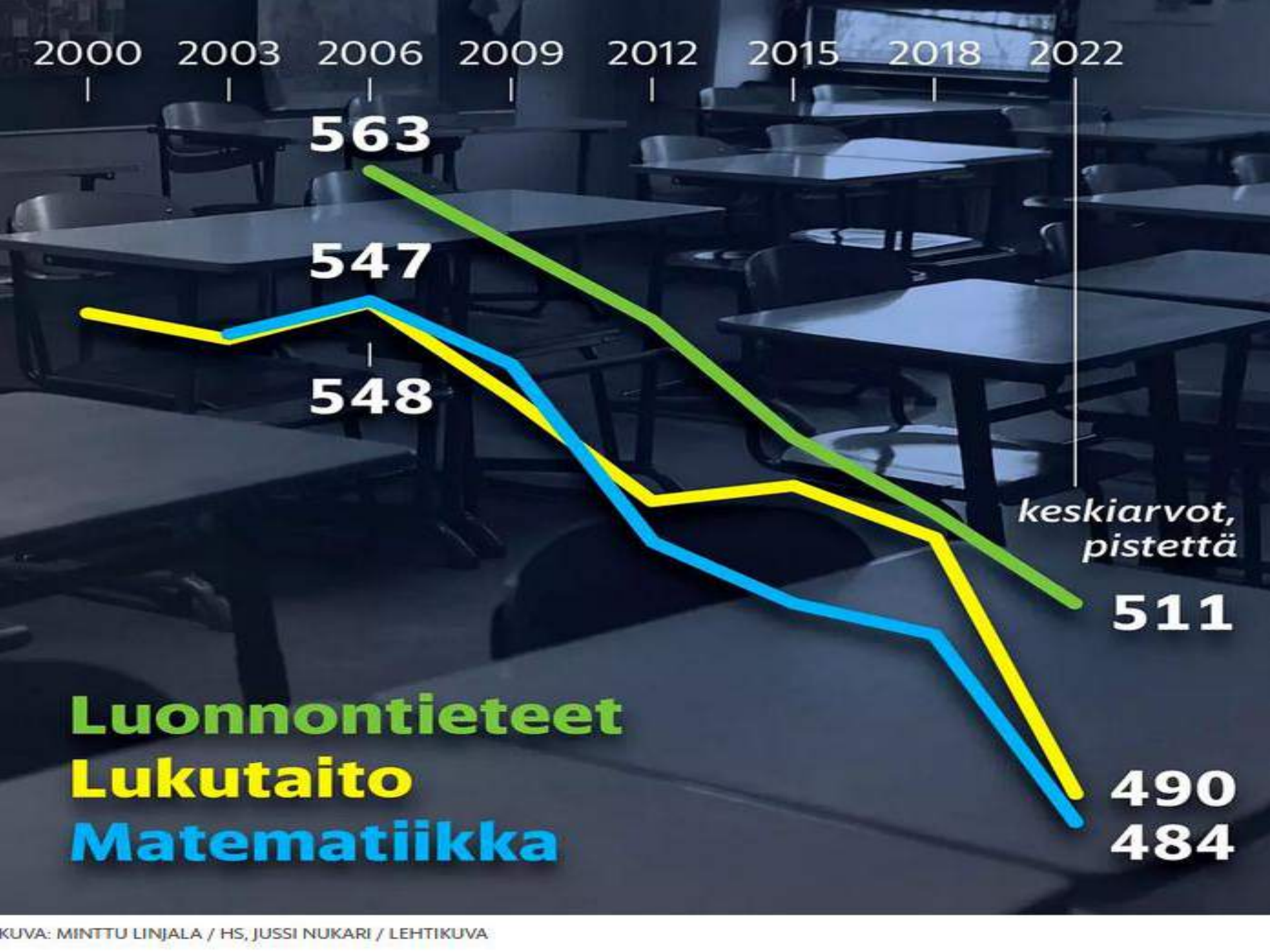
**Missä
säästöt?**

**Oppilaiden
osaamisen taso
on ollut
selkeässä
laskussa...
PISA, TIMSS,
PIRLS...**

©Pertti Jarla

2000 2003 2006 2009 2012 2015 2018 2022

563

547

548

keskiarvot,
pistettä

511

490

484

Luonnontieteet
Lukutaito
Matematiikka

Lähes kaikki rehtorit kertovat mielenterveyden haasteiden lisääntyneen peruskoulussa – "Aikuisten pahoinvointi heijastuu lapsiin"

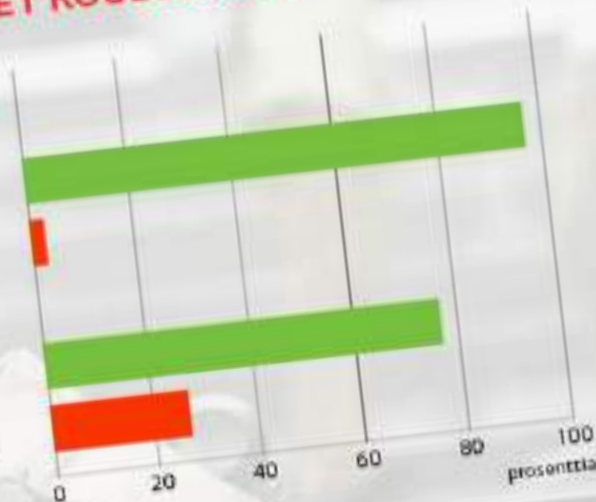
OPPILAIKEN MIELENTERVEYDEN HAASTEET OVAT LISÄÄNTYNEET KOULUSSANNE...

Kahden viime vuoden aikana?

Kyllä 97%
Ei 3%

Kevätkauden 2022 aikana?

Kyllä 77%
Ei 23%

Lähde: Rehtorikysely MTV Uutiset, Suomen Rehtorit ry
Kyselyn kokonaisluku: 119

2:04

Karu tulos: Lähes kaikki rehtorit kertovat mielenterveyden haasteiden lisääntyneen peruskoulussa – "Aikuisten pahoinvointi heijastuu lapsiin"

9.8.2022

8.8.2024 julkaistiin sama kysely uudestaan

"Todella huolestuttavaa" – rehtorit kertovat lasten mielenterveysongelmien lisääntymisestä kouluissa

Touko-kesäkuussa 2024 toteutettuun kyselyyn vastasi yhteensä 115 suomalaisten peruskoulujen rehtoria eri puolilta maata.

Lastenklินิกoiden Kummien, Suomen Rehtorit ry:n sekä MTV Uutisten toteuttaman uusin 2024 rehtorikysely.

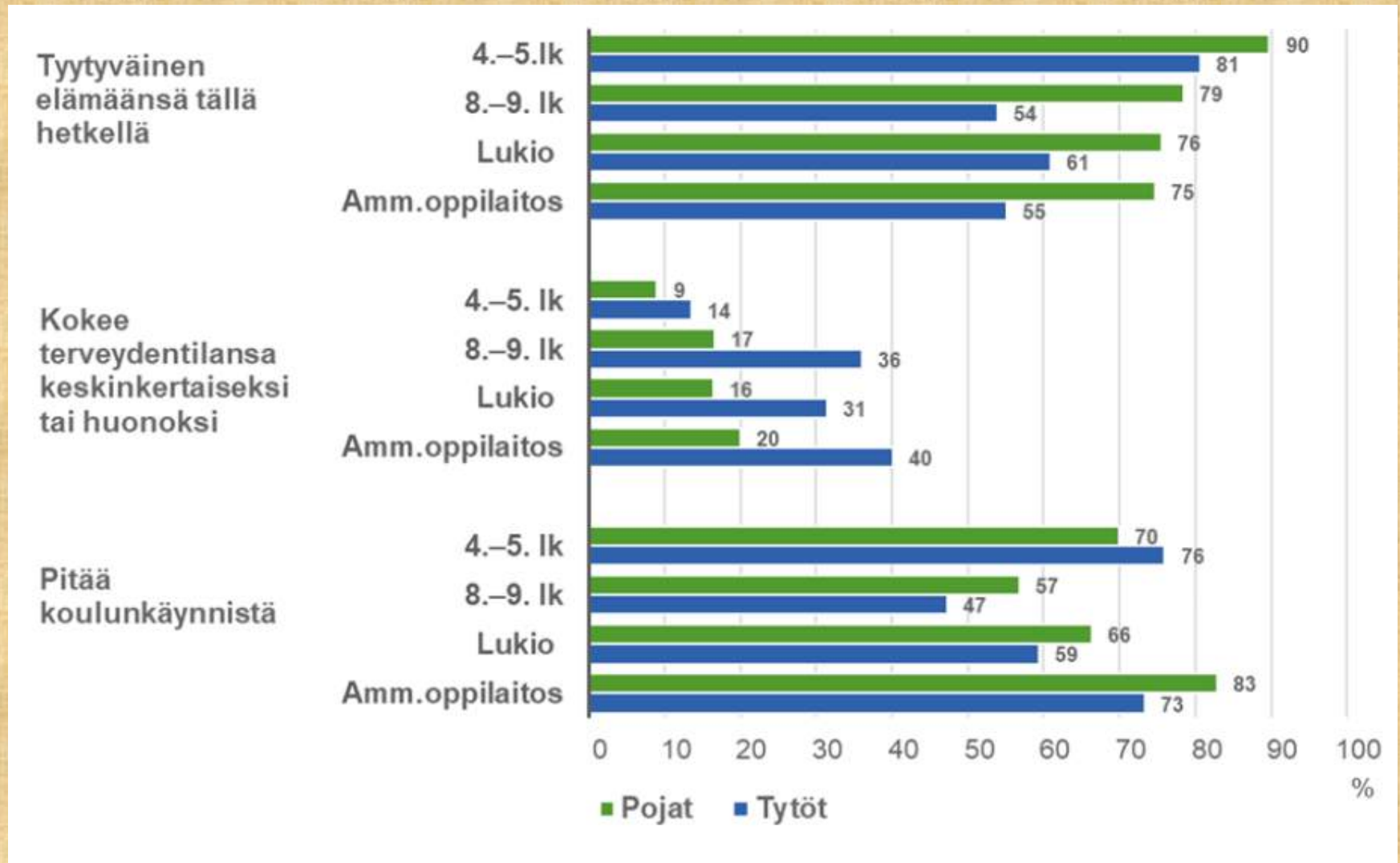
<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/todella-huolestuttavaa-rehtorit-kertovat-lasten-mielenterveysongelmien-lisaantymisesta-kouluissa/8986540#gs.do7ph2>

- **86 prosenttia rehtoreista kokee mielenterveyden haasteiden lisääntyneen koulussaan viimeisen vuoden aikana.**
- Edellisessä 2023 toteutetussa vastaavassa kyselyssä 93 prosenttia arvioi mielenterveyden haasteiden lisääntyneen, kun 2022 vastaava luku oli 77 prosenttia.
- Yleisimmäksi mielenterveyden haasteeksi oppilailla rehtorit arvioivat ahdistuneisuuden.

Kouluterveyskysely 2023 (THL)

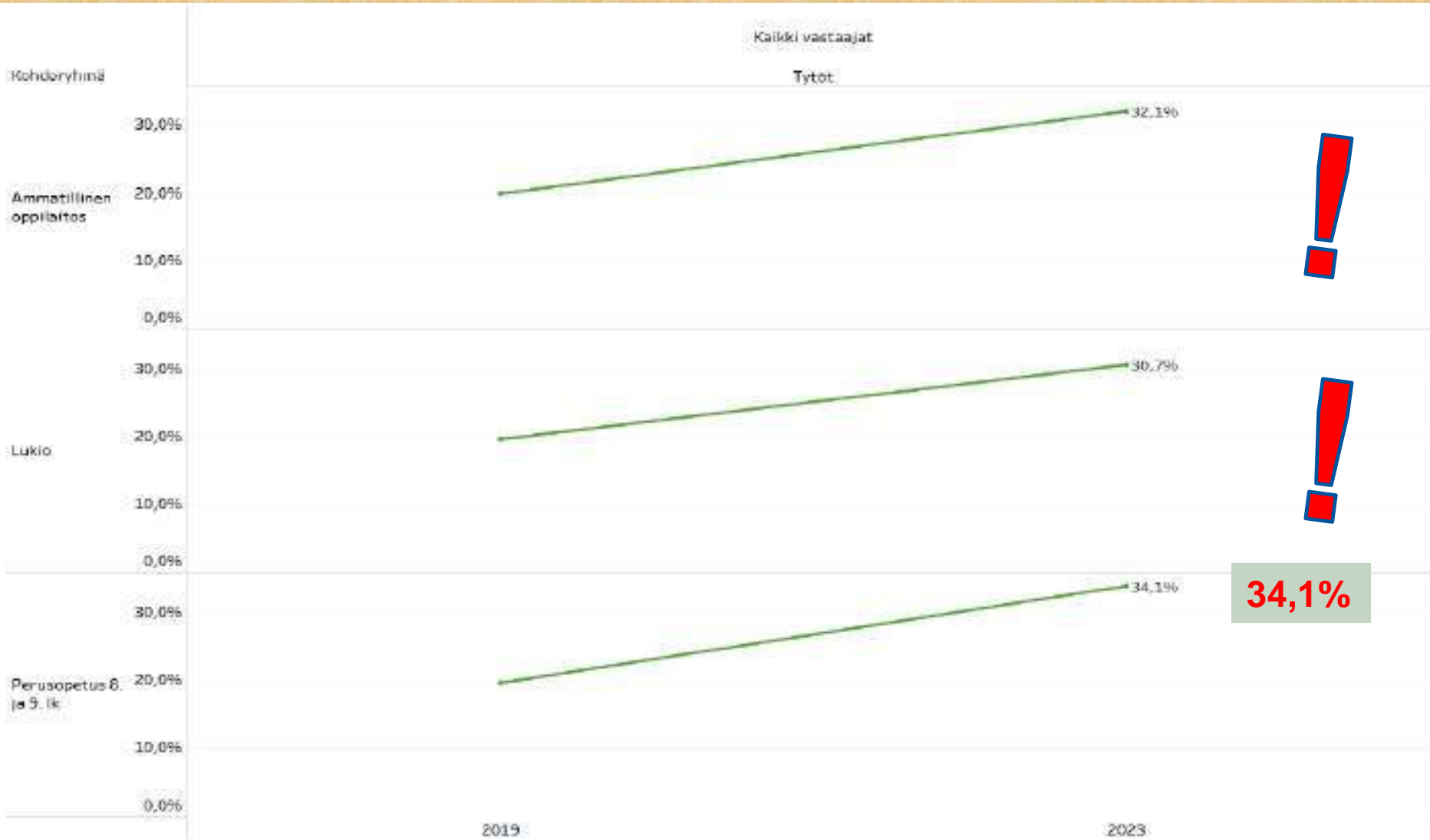
<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely>

Lasten ja nuorten kokemaa hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita sukupuolen ja kouluasteen mukaan vuonna 2023, %.

Kouluterveyskysely 2023 (THL)

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus: vertailu 2019 ja 2023; **TYTÖT.**

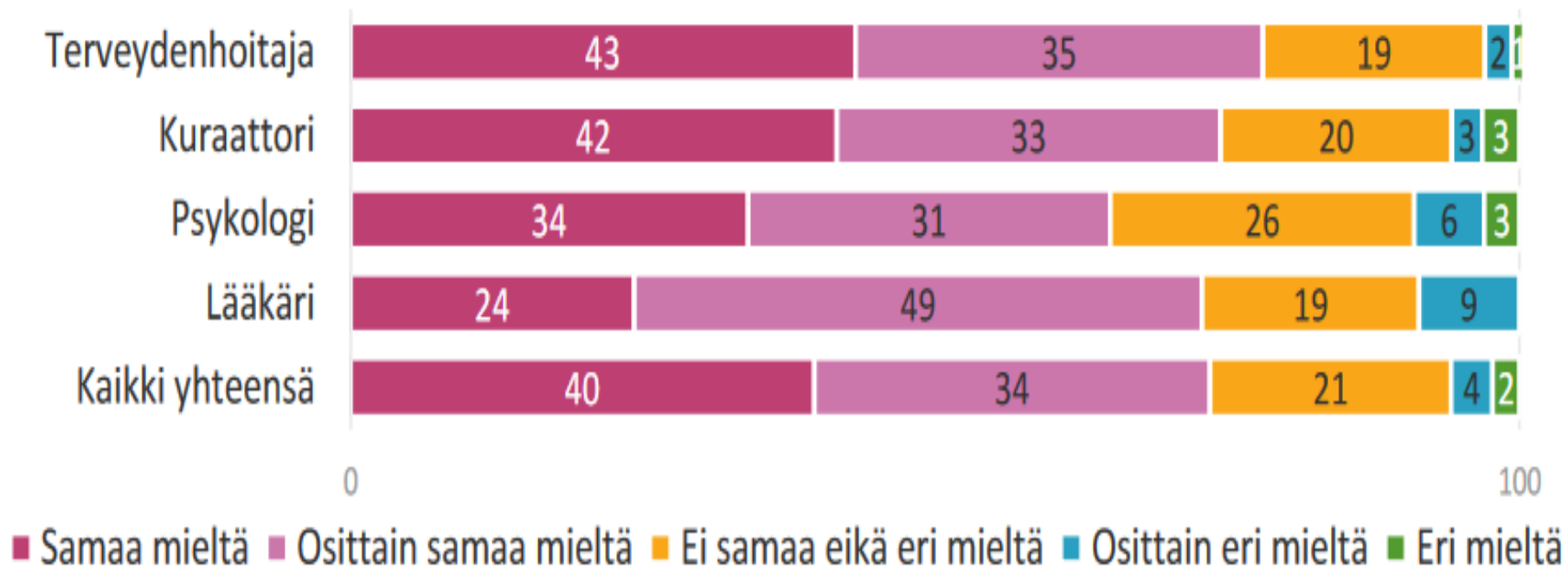

Opiskeluhoitopalvelujen OPA 2022 -seurantakysely

Kuvio 1. Opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten näkemykset väittämästä: ”**Opiskelijoiden tuen tarpeet ovat olleet suurempia kuin aikaisemmin**”, osuuksina (%) vastaajista. N = terveydenhoitaja 435, kuraattori 540, psykologi 280, lääkäri 70, yhteensä 1325.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/144575/URN_ISBN_978-952-343-898-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y

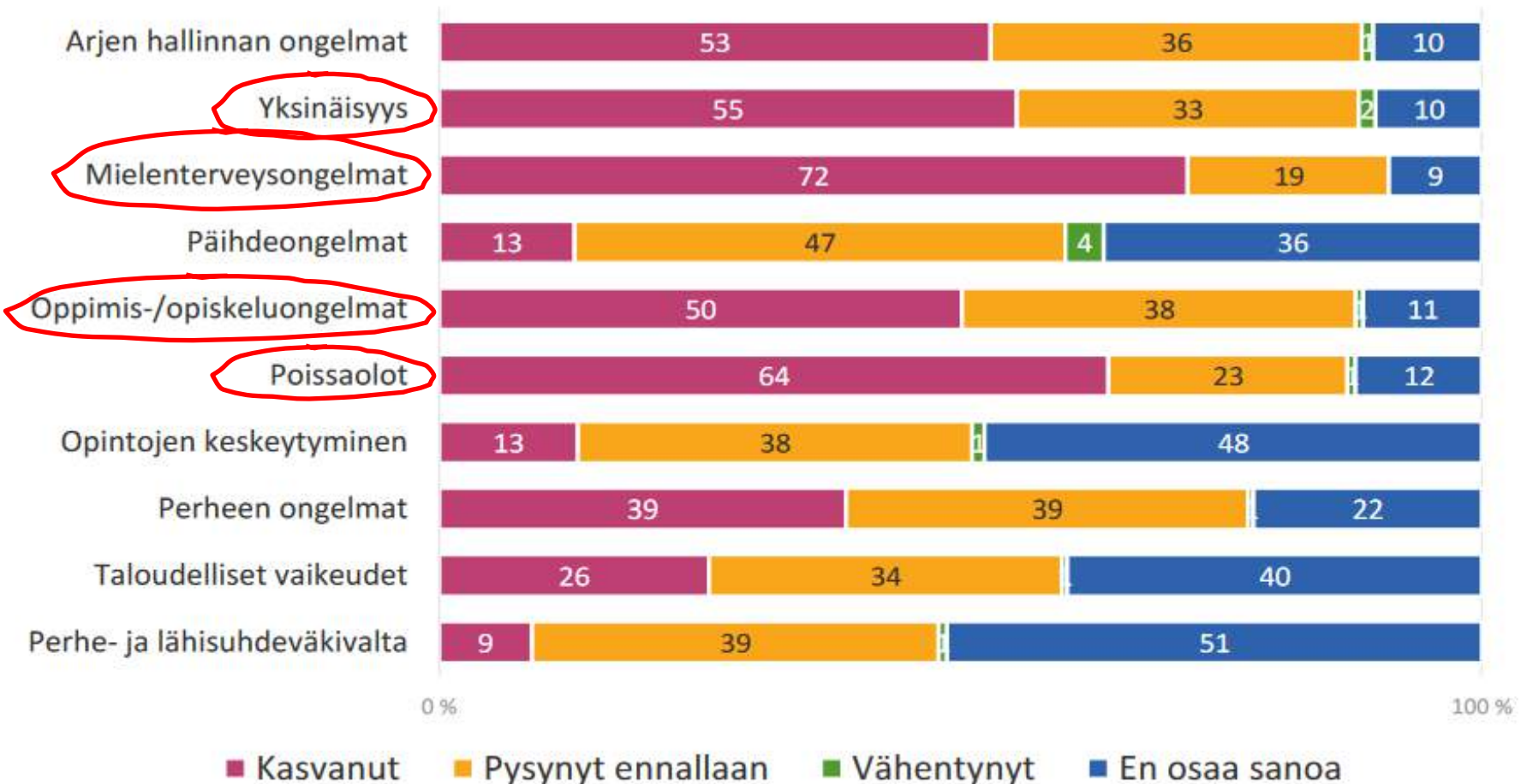
2021 > 2022

Opiskeluhuoltopalvelujen OPA 2022 -seurantakysely

Kuvio 2. Omassa työssä havaitut muutokset eri ongelmien esiintymisessä verrattuna kevääseen 2021, osuuksina (%) vastaajista. N = 1296–1322.

2021 > 2022

Mielenterveysperustein hoidetut lapset ja nuoret 2023

Tutkimus- ja hoitokäynnit terveydenhuollossa 2023

Osuus ikäryhmästä, jolla vähintään yksi käynti

Käyntejä

Käyntien määrän muutos vuodesta 2020

Osuus käynneistä psykiatrialla

7–12-vuotiaat 12 %

300 000

▲ + 14 %

61 %

13–17-vuotiaat 19 %

560 000

▲ + 21 %

57 %

18–22-vuotiaat 24 %

600 000

▲ + 17 %

44 %

Lasten ja nuorten mielenterveysperusteinen tutkimus ja hoito 2023. THL.2025. Tilastoraportti 11/2025.

OAJ: Opetusalan työolobarometri 2021

Työhyvinvointi, työolot ja turvallisuus

- Työn määrän kasvu, työn pirstaloituminen ja läikkyminen vapaa-ajalle
- työkyvyn aleneminen ja työstressi
- Rehtorit: 36 % innostuneet, 46% uupumisriskissä olevat ja 18% uupuneet
- Työmäärän lisääntyminen, työn mielekkyyden väheneminen

2019

- **Työaika ylitti edelleen palkansaajien normaalin työviikon ja työviikko jatkui myös viikonloppuisin.**
Esimiehistä 40 % teki töitä viikonloppuisin.

Miksi koulut näyttävät päättäjistä turhilta menoeriltä?

> johtuu tarkoitushakuisesta ja erittäin kapea-alaisesta (ja näin myös laittomasta) päätösvalmistelusta.

Lasketaan vain teknisiä ja helposti laskettavia lyhytaikaisia kustannusvaikutuksia.

Mennään KIINTEISTÖ edellä EI LAPSI edellä. Lapsia siirrellään kuin PALIKOITA (eivät reklamoi eivätkä osaa valittaa).

KAIKKI LAPSIIN, MUIHIN IHMISIIN JA ALUEISIIN LIITTYVÄT OIKEUDELLISET, TALOUDELLISET, PEDAGOGISET, SOSIAALISET, HYVINVOINNILLISET SUORAT JA EPÄSUORAT VAIKUTUKSET JÄTETÄÄN SELVITTÄMÄTTÄ.

Pääomavuokra	Ylläpitovuokra		
<ul style="list-style-type: none"> - rakennusten korkokustannus - rakennuksen korjausvastike - maan vuokra 	Ylläpito-palvelut <ul style="list-style-type: none"> - hallinto - kunnossapito - vakuutus - kiinteistön-huolto - jätehuolto - ulkoalueiden hoito - teknisten järjestelmien huolto 	Käyttö-palvelut <ul style="list-style-type: none"> - sähkö - lämmitys - vesi ja jätevesi 	Käyttäjä-palvelut <ul style="list-style-type: none"> - muut palvelut (esim. siivous, vahtimestari-palvelut)

Kuva 11. Sisäisen vuokran osat.

Kuva 12. Sisäisten pääomavuokrien määrittelyprosessi.